

בדין נרעישה, רש רש רש והמסתעף

הבה נרעישה רש רש רש (שס, שס)

א. ריטוש אונזיים, והלוא דבר הוא. ואם ריק הוא מכס. ועל כך הליו חז"לנו ברוח קדש, הגח להם לישראל אם לא בנות נביאים הן בני נביאות הם (וי"א דהוא רק אחרי חורבן הבית ואכ"מ).

ג.

ובימי חורפי הצאתי מכאן רחיה פשוטה כציעתא לחיוב קריאת נשים לחוד במגילה, כדמסקינן לעיל ללדיהו אין להרעיג ברעשנים כלל, ופוראת גדר יישכיה נחש. ואם יקראו צבי כנישתא דגברי מרעישי ונשי עני (כאש צנעורת) הרי קלא דרעשני יחריש את אונזן ולא ילאו יד"ח שמיעה לידהו, ופשוט.

אמנם יש לדחות דמזה גופא ילמדנו לדין מחיאה בבית הכנסת, דהמחיאה ודאי חולאת מפני הרעש, ופיר בעזרת הנשים נשמע רק קול דממה דקה. ותיקון גדול עשו שם. אבל באותן בי כנישתא דהני רשיעי ופריצי דמתקרי ראפערמארס, דמחיאתא לידהו מחוררת כרימון, שם יש לחוש לדין רעש בעזרת נשים נמי. ופיר נהגו אוחס רשעים לא לסיס מחיאה כלל, דמה טעם במחיאה שחוריה לא מחזיקים רימונים לקבל טומאה.

הן אמת דיג שחתיירו גם במחיאה מחוררת כדי קבלת רימון מדין לבוד, ואין כלל פקפוק לדיכא כלל דין רעש בעזרה לידהו, וכל המטיל ספק בזה דין אפיקורס לו, כמי שאומר מאי אהגו לן רבנן (דהלוא הלמ"מ מפורשת היא, גוד לבוד ודופן עקומה). על כן בדיעבד נראה דנשים יואלות יד"ח גם בקריאה בעזרתן ולא לחודא, אף היכא דבעזרת גברים מרעישים הני ינוקי ברעשניהם, וגם אוויל מחריש אונזיים לחכס ייחשב. אלא דנותר לנו לבדר מה יעשו נשים לגבי חובת רעשנים (אף דהיא בזמן תליא פשיטא ללא פטירי מיניה), דזה תליא בחקירה עמוקה של האחרונים בדין רש רש, ואחריך בה לקמן.

ז.

זה לא מבדר ראיתי ענה נפלאה בסה"ק נכנס יין ילאה לו העין, לבעל המרעיג רעשים, מהדו"ב, בקונטרס רעשי לב

א.

כידוע, רבים הרעישו העולם באותה קושיא רבתא גבי דין הרעשן בימי הפורים. דהנה, כתב בעל הללוהו בללכלי שמע סי' ששך (בגי' רעשן, וסימנך בצלה יובאו ושמה יהיו – עי' ירמיהו נא, מא, בתרגום יונתן), להוכיח דבעידנא דשמעי אינשי לשמיה דהמן שר"י ירעישו ברעשניהם. ואף דהדבר כתוב בתורה, שנוי צנביאים ומשולש בכתובים, מקרא ד"אל תרטוש אונזן אימך". אמנם כל"ע מדוע נקטו דווקא "אונזן אימך", אף דהשווה הכתוב אישה לאיש לכל עונשין ורעשין שבתורה.

ונראה בהקדם מה שראיתי לבעל שמיעה לכולה דין בקרקע קמי ידי כתלמיד בפני רבו ורשכבה"ג (הוא ניהו אני הקטן), מהו גדר הרעשן שיואלין בו ידי חובה. ולכאורה היה נראה לומר דהוא עד ללא ישמעו מהקורא אי קריא ארור המן או לילמא ברוך מרדכי. וכל המבחיין בין שני אלו – ידי מגילה ילא ידי רעשן לא ילא. וכל שאינו מבחיין ידי יין ילא ידי מגילה לא ילאה. תבוא עליו בריכה ועל אונזו מארה, ויבוא אל אבותיו בשיבה. יזל מים מדליו בדיכה, ויברח מכאן בריאה. במהרה בימינו אמן, וטוב שם משמן.

ב.

אלא דלפי זה יש לדון במאי דכתב בה"ג (הל' מגילה סי' יט) לחדש גבי נשי, דמיחייבי לשמוע מגילה ולא לקרותה. ולפי זה, כמוכן, הקוראת מגילה לתוך הבור והדות לא ילאה יד"ח, אבל הקורא ילא, והדבר אינו כריך לפנים. והנה יש לחקור לגבי הני נשי, אי שמעי לקול רעשן ללא פסק (ובתרגום: ולא יסק) ולא ידעי לאצחוני בין ארור המן לברוך מרדכי, אי ילאו יד"ח מגילה, שהרי אינן שומעות כלריכי להו. אמנם לגבי גברי דמיחייביה נמי למקרי פשיטא ללא קפדינן כולי האי בשמיעה, אף אי לא ילאו יד"ח שמיעה ילאו יד"ח קריאה ופשוט.

ומכאן זכינו לדין דגברי יכלי ללאת יד"ח בתרווייהו, במגילה וברעשן, ומכאן מנהג ישראל קדושים להרעיג ברעשניהם דווקא בעזרת גברים ולא בעזרת נשים. ובזה א"ש מאי דכתוב "אל תרטוש אונזן אימך" דייקא, דרק בנשים מיסך שייך הך

דידיה, שכתב לתשכנה נשים בעזרתן וגברים בעזרתם, ותיקון גדול עשו שם, ולימרו לתרי יוקי להרעיש ברעשני דידיהו בחלח מחתא. ומעתה הכל אחי שפיר היטב, ויאלו ידי חובת רעשן וידי חובת מגילה. דהא בר"ה (כז ע"א) קי"ל דתרי קלי לא משתמע, וממילא הני רעשני מצטלי אהדדי, ולא חשיבא כרעש הכלל.

ורחיייתו ניחח ממאי דכתיב הבה נרעיש רש רש רש, דלכאורה קשיא הן תלתא רש למאי אינטריכא להו. ונראה דחד אחיא לגופיה, ורש תניינא על רעשן אחד ורש בתרא לרעשן השני. אמנם תליא אי דרשינן תחילות, דלהך מ"ד דריש תחילות נראה שהוא ממשמעותא ולא מדרשה ואכ"מ. ואי קשיא לך אידיך מ"ד מהיכא יליף לה? נראה דאיהו דריש לה מדקתני רש רש רש ולא רש עני ואביון. והך קמא מאי עביד לה? איהו דריש מינה לאסור אכילה הנאה ובישול דתרי רעשני. ואידיך, דריש לה מה"א יתירא דנרעישא ומתתם קדריש להו לכולהו. ואידיך נרעיש נרעישא לא דריש.

ה.

אמנם יש לתלות זאת במה שמצינו בספר הקדוש שבחי הנטש"ר (הלוא הוא רבי כהן נטול שם רע, מקום תנועת המתנגדות), שכולו ממתקים וחיוכו מר כלענה. כולו סיפורי מעשיות שאריות להאמין שלא היו ולא נבראו ומעולם גם לא יכלו להיות, ולולא דמיסתפינא הו"א דאף משל לא היו. כל כולן לימוד טהור ללא חשש חסידות כלל.

והנה באותו ס"ק שבחי הנטש"ר לפי זכור מוצא דאוחו נטש"ר היה מהלך לו בדרך בעגלת בי מדרשא עם תלמידיו והגו בתורה כל אוחו הליכה ולא שמו אל ליבם שכלל לא הגיעו ליער ולא התקלקלה עגלתם כלל ועיקר. והנה, לפתע שמעו קול הצרה בעיר. שדר לה הנטש"ר לבערל הלמדן לראות מה ראו על ככה ומה נפל עליהם. ואוחו בערל אחא לבי מדרשא דהנהו חסידי והבעש"ט בראשם, וחזא להו דשתי ורקדי, ודברו דיבורין של דופי דההוא בחינת עשיו וההוא בחינת דבחינת לעולם התורה וקליפת אמלק (=רש"י: ארוך מדיי לא קראתי) ולא ילפי תורה כלל. על כן קפץ על הד בערל רוגז של עשיו ושאלם קושיא עלומה דדין הרעשן: כיצד ייאלו נשי יד"ה מגילה ויד"ה רעשן גם יחד. נענה שמערל העגלון וריאו לבעש"ט הק' ואמר לו הן לי שאענה להם תשובה, דאם ינלחוני יאמרו קטן שבכולנו ניחחם.

נענה שמערל העגלון ושאלו לבערל הלמדן מאי דכתיב הבה נרעיש רש רש רש? אמאי לא סגי לן בנרעישא לחודא, ומהו לאוסף לן קרא בהך דרש רש רש. וכי לא סגי לן

בנרעישא לחודא? אישתומם בערל כשעה חלה ולא ידע מה לענותם.

באותה שעה, אלהכי והכי נעץ הנטש"ר הק' חרב צבית המדרש דידיה ואותיב: הך רעשן דרעשן, מאי הוא: האם דין הוא בעשיית הרעשן או שמא חובה עלינו בשמיעתו. ושו"ט כל אותו היום בהך הלכתא גבירתא, זה אומר ככה וזה אומר ככה, ולא עלתה בידן. לבסוף נטו קירות בית המדרש ואמת המים שינתה המלכה, יאלה בת קול מהשמים, ולבסוף נמנו וגמרו בשמים היא. ואותה בת קול מסקה דהוא דין בפעולה, ורחיייתה ממקום שבחם. לפני זה שפיר יולאות נשים ידי חובת רעשן וגם חובת מגילה בתרי רעשני. דעשיית הרעשן יש כאן אף דהו תרי רעשני, אבל קלא ליכא דתרי קלי לא משתמע, ושפיר יאלו נשי נמי בקריאת מגילה, דבלא קול ודאי יבחינו בין ארוך המן לברוך מרדכי. ניכרים דברי אמת, ומיאו שמלאו ליבו ללאת אחרי המלך, ולומר דתרי קלי משתמעו יותר מקול אחד. ישחקע הדבר ולא ייאמר.

נזרקה רוח הקודש בלבו של בערל הלמדן ומיד ענה לו לשמערל העגלון בהאי ליטנא. מיד עשו כל הני חסידי תשובה שלימה ועזבו חסידותם ונעשו מתנגדים כדת משה וישראל.

ו.

הן אמת דעוד יש לדון בזה במילי רבדכי. דהנה, בהך סוגיא בר"ה מייחנן דתרי קלי מתרי גברי כן משתמע, ורק תרי קלי מחד גברא לא משתמעא. ומכאן עלה ברעיוניי ליישב את ד"ק דהך גברא רבא, אחר נשיקת כפות רגליו הקדושות וניגוב החיידקים דידיה, ואמרתו לבדי דיש לתת הני תרי רעשני בידיו של חד ינוקא, ומעתה הכל א"ש. ועוד ענה אחרת עלתה בי בשעה שאינה מן היום ולא מן הלילה, לבדוק שתי שערות דהנהו ינוקי, דאי רועשי הרעשן לא יהיו גברי אלל ינוקי (או חשו"ק), שפיר לא הו בגדר תרי גברי, וממילא תרי קלי דידיהו משתמע, ופשוט. על כן, אי ליכא התם חשו"ק אס ינטרף אלוי עוד חכם הרי אני אבא בר אבא אבוא אחר המלך להתיר מדעתה הרחבה שיחזיק חד גברא בתרי רעשני ושפיר לא ישמעו. וזוה יאלו יד"ה נשי וגברי באותו בי כנישתא, אלל דשומר נפשו ירחק מאש בנעורת שכזה, ופורץ גדר יישכנו נחש.

ומכתבי התלמידים: אחרי השיעור שאלוהו למרן דיש ללמוד קו"ה מבקיעת טלאים ברווח דלמעלה מג"ט מתחת למחילה דסוכה, דאי טלאים שיש בהם ממש בוקעים שם, הרי רעשן שהוא קול שאין בו ממש ודאי בוקע ועולה עד לרקיע אף בפחות מג"ט מתחת למחילה. על כך שפיר נהגו ישראל עם

קדושים שהמחיצה תהיה אטומה לרעש ומגעת עד לרצפה, כהך דפרשז עליו ענו.

הן אמת דאי תרי ינוקי עצדי רעש וכדקי"ל דתרי קלי מחרי ינוקי לא משתמעני שפיר אינו בוקע לעזרת נשים. אף דיך לחקור אי שייך חוסר בקיעה בהיעדר קול, או דילמא רק קול הוא דלא בוקע אבל היעדר קול בוקע ואכמ"ל בזה. אבל ייזיהו כל נקיי לב לא ליתן תרי רעשני לחד גברא דאז קולם לא נשמע, וממילא נראה דהאין קול דידהו בוקע ועולה עד לרקיע גם דרך מחיצה אטומה בלבד. ורוח הקודש הופיעה בבית מדרשי עת העירוני רעיוני דזהו גופא מאי דכתב רש"י מלכים, שמעתי יש קול יולא מן הדממה ותן לחכם ויחכם עוד.

ז.

אמנם יש לדון בהך דינא דתרי קלי לא משתמעני אי הוא בגדר ביטול או שמה דין הוא בתורה דתרי קלי לית להן דין קול כלל. והגפ"מ בזה אי אחרי הביטול נותר קולו של אחד מהם, או שמה שניהם בטלו ואין כאן קול כלל. דאי מדין ביטול הוא, אזי פשיטא דהמזבטל ודאי נותר גם אחרי הביטול, ורק המזבטל הוא שצטל. אבל אי דין הוא בתורה דתרי קלי אינם בדין קול כלל שפיר אין כאן רעש כלל ועיקר. והנראה לה"ר לזה מעדות שני אחים, כהך דמשה ואהרון, דבפשות דין עד להו ומחייבי שבועה. דהא אי משה עד אהרון פסול מדין אח אינו עד ואי אהרון עד משה פסול מדין אח, ושפיר נותר לנו ממ"נ עד אחד המחייב שבועה. ונראות נפלאותי דאף בשם הבקיות של הש"ך לא מלאתי נגד ובר נגר שיחייב שבועה בכה"ג. ומכאן דאף חויב שבועה אין כאן, ושפיר ילפינן מהכא דתרי אחי אינם עדים כלל. ומכאן בין תבין דאף תרי קלי אינם קול כלל, ודין הוא בתורה.

ומדזכינו להך מרגניתא טבא זכינו נמי לדין מפיהם ולא מפיה כתבם, דמעודי נפלאותי מניין מקורו. ועו"ק היכא הוא הך

מפיהם דמיניה ילפינן לה. וכעת ראיתי שצברא הוא ולמה לי קרא, דאי עדות כשרה מפי כתבם, שוב ליכא למפסלח מדין תרי קלי לא משתמעני וכי לכתב במליאות אין קול, אפי' למ"ד כתיבה כדבור, ואז שפיר היה נותר משני אחים עד אחד המחייבו שבועה, והדבר אינו כריך לפנים.

ח.

הן אמת דאחר כותבי כל זה העירני חכם חרשים אחד (הוא ניהו גברא רבה דהידר בדיו רעש והרבה לשמוע רעשנים) דבהך סוגיא דר"ה מנינו דתרי קלי חביבין תרווייהו משתמעני ומשתמעני. ומעתה יש לדון לגבי תרי רעשני דלא משתמעני, לאותן אלו לחביב עלייהו רעש הרעשנים, אי ילאו ידי רעש (וממילא לא ילאו ידי מגילה). די"ל דאפי' אי שניים בידיו דחד גברא או תרי בידייהו דתרי ינוקי, לא ילאו יד"ח מפני דחביבא רעש עילווייהו.

והנה, בראותי קושיא עצומה זו נפל לבי חלל בקרבי, עד שעזרוני יושבי הכרובים (איהו ניהו התולעים) ובינותי בספרים ומפי עוללים רועשים ויונקים יסדתי עוז, ובהא סלקינן. דמי שחביבין עליו רעשי הרעשן אכן לא מצטלי אהדדי ורעש דידהו משתמע, ושפיר יש לחשוש למקרא מגילה אף בשומע תרי רעשני מתרי ינוקי או מחד גברא. הן אמת דאותו שחביבין עליו הני רעשי דין שוטה לו, וממילא אינו חייב במגילה.

וה' הטוב ילילנו ויראנו נפלאות, ויאלל אוננו מרעשי הנוראות. וכל השומע את הרעש תלילינה אוננו, והשומע את המגילה יגילו בני מעיו וישישו כליותיו. על כן נקרא שמה מגילה, זכר לאותה גילה. וככה ייעשה לאיש שבתרי רעשני מרעיש. אבל אם עוד ינוק הוא ולא קשיש, הרי דין אישה לו ולא של איש. ולהשומע ינעם.